

JOHAN RUDOLF THORBECKE

werpen, in Maart '48, de Kamer bereiken, maar in brede kringen onvoldoende worden geacht — „een klein, mager schepje uit onzen ketel” en „dat het er bij blijve is, dunkt mij, onmogelijk”, oordeelde Thorbecke zelf — dan komen de „bondgenoten” weer bij elkaar. De gebeurtenissen van de bewogen Maart-maand van het revolutiejaar '48, de zeer felle toon van de liberale pers, de volksdemonstraties in Den Haag en Amsterdam, de motieven van den Koning — Willem II sinds 1840 — die hem de 13de dier maand tot de ongewone stap brachten om buiten het ministerie om den voorzitter der Tweede Kamer te laten weten, dat hij de Kamer uitnodigde zelf te zeggen, hoever haar meerderheid meende, dat de herziening moest gaan, kunnen wij hier niet in den brede beschrijven. Genoeg zij het te weten, dat de 17de reeds het Koninklijk Besluit afkwam, waarbij een commissie tot herziening der grondwet werd ingesteld, bestaande uit de meest-radicalen t.w. Donker Curtius, De Kempnaer, Luzac, Storm en — Thorbecke, die er president van werd.

Ware alles verder normaal gegaan, deze zelfde commissie zou, hetzij vóór, hetzij na de indiening van haar ontwerp als ministerie hebben moeten optreden met Thorbecke als formateur en voorman. Maar — Thorbecke gold nu eenmaal als een gevaarlijk man, zelfs, ja juist in deze situatie, en het is — tot twee keer toe zelfs — gelukt hem te weren, de eerste maal dank zij Gerrit, graaf Schimmelpenninck, zoon van Rutger Jan, die zelf formateur werd, de tweede maal dank zij Lightevelt, beide geruggesteund door den Koning, in het eerste geval Willem II, in het tweede geval Willem III. Zijn werk zette Thorbecke intussen voort. Reeds 12 April '48 kon hij namens de commissie het ontwerp-grondwet den Koning aanbieden. In September kwam de Dubbele Kamer bijeen om over het ontwerp te beraadslagen — zonder Thorbecke, die niet gekozen was. In November, bij de eerste, dus rechtstreekse verkiezingen — want deze waren bij de nieuwe grondwet ingevoerd — werd hij gekozen voor Leiden. Maar minister is hij nog altijd niet. Pas 1 November van het volgende jaar kwam hij, eindelijk, op de plaats, waar hij hoorde. Eindelijk had ook de laatste intrigue gefaald en stond hij tegenover den Koning — Willem III nu sinds Mei '49 — als formateur van practisch toch zijn kabinet — het eerste ministerie-Thorbecke (1849—'53). Formeel trouwens nog samen met Nedermeyer van Rosenthal, die minister van justitie werd — zelf nam hij de portefeuille van Binnenlandse Zaken.

Heeft hij het ministerschap gewild? Naar wij menen kan daaraan geen twijfel bestaan. Schijnbaar staan zij, die hun held tegen dit „verwijt” verdedigen (alsof het een schande zou zijn tegelijk zijn land en zijn overtuiging te willen dienen) sterk. Zij beroepen zich